

Fakultas Keguruan & Ilmu Pendidikan
Program Studi Guru Sekolah Dasar
Universitas Abdurachman Saleh Situbondo

ISBN
RP. 35.000,-

Teknik Menulis *Dan Menghafal* Carakan Madura

**AFIF AMROELLAH
NUR HOLIFATUZ ZAHRO
ACH. MUNAWI HUSEIN**

DITERBITKAN OLEH: FAKULTAS KEGURUAN DAN ILMU PENDIDIKAN
UNIVERSITAS ABDURACHMAN SALEH SITUBONDO

**TEKNIK MENULIS DAN MENGHAFAL
CARAKAN MADURA**

Oleh :

Afif Amroellah, M.Pd

Mahasiswa Fakultas Keguruan dan Ilmu Pendidikan Semester 8

**PROGRAM STUDI PENDIDIKAN GURU SEKOLAH DASAR
FAKULTAS KEGURUAN DAN ILMU PENDIDIKAN
UNIVERSITAS ABDURACHMAN SALEH SITUBONDO
2022**

PAMATOR KABIDHÀN

Assalamualaikum Wr.Wb.

Pojji sokkor toles ocapaghi dhâ' pangèran sè Maha Esa attas rahmat- sè apon epadepaaghi, saèngghâ toles bhisa cadhâng buku sè berjudul “*Teknik Akas Dâlem Nolès Carakan Madhurâ Kalabân Bhender*”. bâdâh lèsan dâri soson buku panèka panèka ambri ana' sakolah dhâsar kèngèng mèyarsa dâmma cara nolès sareng èafal carakan madhurâ kalabân bhender sareng tepat

Tasoson buku panèka magânna bânnè dâri useha panoles. Sokongan moral sareng material dari berbagai pihak cè' abhântoh soson buku panèka. Kaghebei ghâpanèkah, toles ocapaghi sobhâh sangghârâ dhâ' keluarga, pakèt, cakanca, sareng pihak-pihak laènna sè abhântoh secara moral sareng material bâgi soson buku ini

Buku sè asoson sarèya abit panèka magânna ghi' jhâu dâri cator sampornah. aghabey ghâpanèkah, kritik sareng saran sè ajhâghâh cè' èparloaghi sopajâ buku panèka bhisa langkong bhâgus degghi'en
Wassalamuaalikum Wr.Wb.

Situbândhâ,Desember 2021

Panyoson

ĚSSĚNA BUKU

Halaman Judul	i
Pamator Kabidhân.....	ii
ĚssĚna Buku.....	iii
A. Teknik Akas Carakan Madhurâ	1
1. Cara nolĚs Carakan MadurĚ.....	1
1.1 Cara Noles carakan Madure.....	1
2. Cara Ngapallaghi Carakan Madhurâ.....	2
2.1 Carakan a sareng la	3
2.2 Carakan na, sa, ka sareng da	4
2.3 Carakan ca, wa, sareng dha.....	7
2.4 Carakan ra, ja, sareng ga	8
2.5 Carakan ta	10
2.6 Carakan pa sareng ya	11
2.7 Carakan nya, ba, tha sareng nga.....	12
2.8 Carakan ma	15
B. Aghunaaghi Paangghuy Sowara	15
1. Lenge.....	16
2. Lenge Longo	17
3. Cetak/Nyetak.....	18
4. Soko/nyoko	19
5. Petpet/metpet.....	20
C. Aghunaaghi Pangangghuy Panyegghek.....	21
1. Bisat/bilangan	21
2. Lajar	21
3. Cekcek/Nyekcek	22

RENGKESAN	28
-----------------	----

DAFTAR POSTAKA	29
----------------------	----

DAFTAR GAMBAR.....	
--------------------	--

1.1 Gambar horop a.....	1
2.1 Carakan gambarna	2
3.1 Gambar carakan sa	3
4.1 Gambar carakan ka	4
5.1 Gambar carakan da	5
6.1 Gambar carakan ca.....	5
7.1 Gambar carakan wa.....	6
8.1 Gambar carakan dha	6
9.1 Gambar carakan ra	7
10.1 Gambar carakan ja.....	8
11.1 Gambar carakan ga.....	8
12.1 Gambar carakan ta.....	9
13.1 Gambar carakan pa.....	9
14.1 Gambar carakan ya.....	10
15.1 Gambar carakan nya.....	10
16.1 Gambar carakan ba.....	11
17.1 Gambar carakan tha.....	12
18.1 Gambar carakan nga.....	13
19.1 Gambar carakan ma.....	13

A. Teknik Akas Carakan Madhurâ

1. Cara nolès Carakan Madurè

Carakan Madhurâ gi' lamba' anyama aksara Jaba, polana tolesanna padha kalaban Aksara. Jaba / Carakan Jaba, tape sateya ella e papaggun nyamana daddi CARAKAN MADURA. Kaangguy tao noles ban maca Carakan Madura se parlo ekataowe otaba e afallagi galludasar-dasarra.

Bede duwâ'cara ghabay noles carakan madura ;

1. lajheng carakan madhurâ yakni aghâdhui duwâ' bhâris dâlem sittung horop,

Contoh horop a :

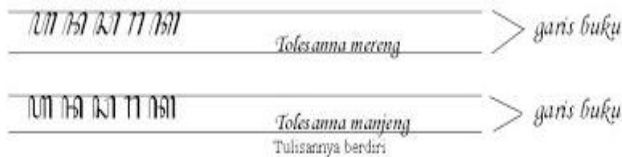

Gambar 1.1

kamoddhian lajheng dâri bâbâ dâ' attas denga abhângon sittung kebbungan. bâjâ lajheng carakan kodhu aghunaaghi buku rèrès agar duwâ' bhâris dâlem horop kasebbhut sejajar.

2. Cara noles Carakan Madura laen ban noles laten se biasa, tolesanna Carakan Madura etolesagantong e garissa buku se badha.

Contona :

Gambar 2.1

ban carana noles carakan madura kodu e ella'e sagaris otaba sacokobba, sabab aksara gajang bilabadha panamba, pangangguy, gantongan tako' tolesanna acampor se eattas ban se ebaba'anna. Salaenna tao ban afal tolesan ban baca'anna akasara gajang pas molae ajar noles ban maca.

Bila ella tao kabbi akasara Gajang ban pangangguyya, panamba, papaten ajar pole seanyama pasangan dhampengan ban Gantongan.Saellana aksara gajang se wajib e berri' dhampengan / Gantongan, pas tolesanna sabagian aoba tape baca'anna paggun.Aksara carakan madura (aksara kene') bannya'na badha 20 macem se enyamae aksara GAJANG, polana gi' tadha' pangangguyya.

2. Cara Ngapallaghi Carakan Madhurâ

Sabellun aafalaghi horop-horop carakan madhurâ. Kita kodhu mètarsa alangkong bilân bâdâh sanapa horop dâlem carakan madura. Aghâbây bhâlabhâr pertama asarta kebbung, bhâris pertama pastèh beraal dâri sittung kebbungan. penulisan carakan bâdâh 8, yakni:

1. Carakan **a** sareng **la**

carakan **a** sareng **la** lopok aghâdhui bhângon sè sareng angèng ka horop **a** lajheng yakni kalabân cara

- Aghabay 1 kebbungan sè èambhât dâri bâbâ kaattas kamoddhian è ambhât lajhur kabâbâ kalabân posisi sajhârjhâr kalabân kebbungan ghita' sareng abhângon 2 lengkungan.

Contoh : horop a

Gambar 3.1

dhinèng ka horop **la** lajheng lopok sareng kalabân **a** angèng ka horop **la** 2 kebbungan sè èghâdhui **a** sè awwâlna bâdâh èbhâris kaduwâ', maka ka horop **la** 2 kebbungan kasebbhut abâdâh è bhâris pertama ariya kalabân cara :

- Aghabay 2 kebbungan è bhâris pertama lalu èambhât lajhur kaattas kalabân abhângon 1 kebbungan agghi' ka bhâris kaduwâ' kalabân posisi sajhârjhâr ka kebbungan ka settong.

Contoh : horop la

Gambar 4.1

dhâddhieh, lastarè mèyarsa 2 carakan. ariya horop a sareng la. dhâddhieh, karè 18 carakan pole.

2. Carakan **na**, **sa**, **ka** sareng **da**

Carakan **na** sareng kalabân carakan **sa** sareng kalabân carakan **ka** sareng kalabân carakan **da**, penusilan yakni kalabân cara :

- horop**na** sareng kalabân horop **ka**, horop **na** aghâbây 1 kebbungan lalu èambhât lajhur dâri bâbâ kaattas, kamoddhian èlongkang tengnga è ambhât dâ' kanan abhângon èkelan kènè' ka posisi lajân kanan kamoddhian è ambhât lajhur dâri attas dâ' bâbâ adhâddhieh satengnga lengkungan.

Contoh : Horop na

Gambar 5.1

- horop **ka** aghâbây 1 kebbungan bik èambhât lajhur dâri bâbâ kaattas, kamoddhian èlongkang tengnga è ambhât dâ' kanan abhângon èkelan kènè' ka posisi lajân kanan kamoddhian è ambhât lajhur dâri attas dâ' bâbâ adhâddih satengnga kebbungan sareng ètambâ 1 kebbungan pole.

Contoh : Horop ka

Gambar 6.1

- horop **na** sareng kalabân horop **sa**, angèng ka horop **sa** èkelan kènè'na bâdâh è seba kacèr, èka'dimma aghâbây 1 kebbungan ben èambhât lajhur dâri bâbâ kaattas ben kabâbâ abhângon èkelan kènè' kamoddhian è ambhât dâri attas dâ' bâbâ abhângon 1 lengkungan.

Contoh : Horop sa

Gambar 7.1

- Horop **da** lopok sareng kalabân horop **sa**. coma bisaos sè bhidhâh panèka posisi èkelan kènè' yg èhorop sa ngaddhep dâ' kacèr. dhinèng horop da èkelan kènè'na ngaddhep dâ' kanan. Untuk aghâbây da yakni pertama aghâbây 1 kebbungan lalu èambhât lajhur dâri bâbâ kaattas lalu kabâbâ abhângon èkelan kènè' sè ngaddhep dâ' kanan. kamoddhian è ambhât dâri attas dâ' bâbâ untuk abhângon 1 lengkungan.

Contoh : Horop da

Gambar 8.1

Lastarè mèyarsa 4 carakan. yakni horop na, sa, ka sareng da. dhâddhih, karè 14 carakan pole.

3. Carakan **ca**, **wa**, **dha**

Carakan **ca**, **wa**, **dha** aghâdhui cara lajheng sè lopok sareng kalabân aghâdhui cèrè khas ghabay

èlèng de-pade aghâdhui kebbungan lancèp è bhâris sè kaduwâ'

- Horop**ca** Agabay 1 kebbungan yakni è ambhât dâri bâbâ dâ' attas kamoddhian è ambhât lajhur kabâbâ aghâbây èkelan kènè' è bâbâ sareng aghâbây kebbungan dâ' 2 dâri bâbâ è ambhât dâ' attas alancèp sareng è ambhât dâ' bawah.

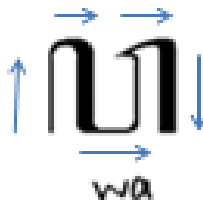
Contoh : Horop ca

Gambar 9.1

- aghâbây horop **wapade** sareng horop **ca**, Tape horop **walajheng** lopok sareng kalabân ca angèng ka horop wa kebbungan settong ta' aghâdhui èkelan sareng kebbungan dâ' duwâ' sareng lancip.

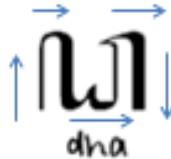
Contoh : Horop wa

Gambar 10.1

- Horop **wa** lopok sareng lajheng kalabân horop **dha** yakni aghâbây 1 kebbungan sè è ambhât dâri bâbâ dâ' attas kamoddhian è tengah-tengah kebbungan è ghâbây ber ombâ' cekkat deg ondheg kènè' sareng è derder kebbungan dâ' 2 è ghâbây lancip.

Contoh : Horop dha

Gambar 11.1

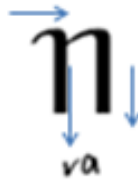
Lastarè mèyarsa 3 carakan. yakni horop ca, wa sareng dha. dhâddhih, karè 11 carakan pole.

4. Carakan **ra**, **ja**, sareng **ga**

Carakan **ra**, **ga** sareng **ja** carakan **ra** sareng **ga** aghâdhuhi bhângon sareng cara lajheng sè lopok sama..

- Horop **ra** yakni kalabân aghâbây 1 bhâlabhâr kamoddhian è derder dâri attas kamoddhian derder 1 kebbungan agghi' è bhâris kaduwâ' lajhu dâ' bâbâ.

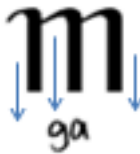
Contoh : Horop ra

Gambar 12.1

- horop **ga** paneka aghâbây carakan **ra** kamoddhian è derderaghi kalabân 1 kebbungan agghi' dâri attas lajhuh dâ' bâbâ.

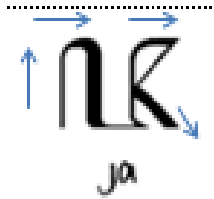
Contoh : Horop ga

Gambar 13.1

- horop sè aahèr **ja** yakni kalabân aghâbây 1 kebbungan, lalu ka bâjâ è longkang bâbâ èambhât lurus kamoddhian èambhât lajhur dâ' attas angèng denga posisi lengukangan lancèp sareng abhângon horop R.

Contoh : Horop ja

Gambar 14.1

Lastarè mèyarsa 3 carakan. yakni horop ra, ja sareng ga. dhâddhih, karè 8 carakan pole.

5. Carakan **ta**

Carakan **ta** ta' aghâdhui kasarengan kalabân horop carakan laenna. ka carakan ta akèngèng horop se tengah-tengah kebbungan. Cara lajheng horop ta paneka :

- Aghâbây 2 kebbungan sè èambhât dâri bâbâ dâ' attas. Lalu èantara kaduwâ' kebbungan kasebbhut èparèng kebbungan abhângon s

Contoh : Horop ta

Gambar 15

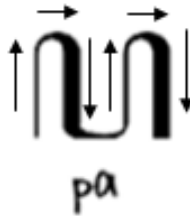
Lastarè mèyarsa 1 carakan. yakni horop ta. dhâddhih, karè 7 carakan pole.

6. Carakan **pa** sareng **ya**

Carakan **pa** sareng **ya** lopok aghâdhui bhângon sè sareng angèng ka horop pa lajheng yakni kalabân cara:

- aghâbây 2 kebbungan kalabân posisi sè sajhârhâr. ka bhâris pertama aghâbây 1 kebbungan sè èambhât dâri bâbâ kaattas kamoddhian aghâbây 1 kebbungan agghi' ka bhâris ka duwâ'

Contoh : Horop pa

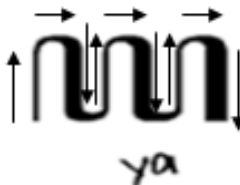

Gambar 16.1

ka horop **ya** lopok sareng kalabân horop **pa**. kelamon horop **pa** aghâdhui 2 kebbungan kelamon horop **ya** lajheng paneka:

- Aghâbây 3 kebbungan kalabân posisi sè sajhârhâr. Cara aghâbây carakan pa alangkong bilân lalu aghâbây 1 kebbungan agghi' dâri dâri bâbâ dâ' atas.

Contoh : Horop ya

Gambar 17.1

Lastarè mèyarsa 2 carakan. yakni horop pa sareng yâ. dhâddhih, karè 5 carakan pole.

7. Carakan **nya**, **ba**, **ga**, **tha** sareng **nga**

Carakan **nya** sareng kalabân **ba** sareng kalabân **tha** sareng kalabân **nga** lopok aghâdhui bhângon sè sareng, ikut panèka cara lajheng niyap horop :

- aghâbây horop **ba** paneka aghâbây 1 kebbungan dâri bâbâ dâ' attas. kamoddhian è bagaian bâbâ kebbungan settong èparèng bhâlabhâr lancèp. kamoddhian è è bhâris kaduwâ' abhângon 2 bhâlabhâr satengnga èkelan kènè' kamoddhian èambhât lajhur kabâbâ sareng aghâbây 2 kebbungan agghi' dâri attas dâ' bâbâ.

Contoh : Horop ba

Gambar 1

- horop aghâbây 1 kebbunga ambhât dâ' bawah. cekkat halna rderaghi 1 kalè dâri attas è

Contoh : Horop nya

Gambar 19.1

- aghâbây horop **Thapaneka** aghâbây 1 kebbungan dâri bâbâ dâ' attas palèng bâbâ abhângon horop e kènè' . kamoddhian bhâris kaduwâ' abhângon 2 bhâlabhâr satengnga èkelan kènè' dâri attas kamoddhian è ambhât lajhur dâ' bawah.

Contoh : Horop tha

Gambar 20.1

- horop **ngapaneka** aghâbây 1 kebbungan dâri bâbâ dâ' attas. kamoddhian è longkang bâbâ kebbungan pertama èparèng bhâlabhâr lancèp. ka bhâris kaduwâ' abhângon 2 bhâlabhâr satengnga èkelan kènè' kamoddhian èambhât lajhur dâ' bâbâ.

Contoh : Horop nga

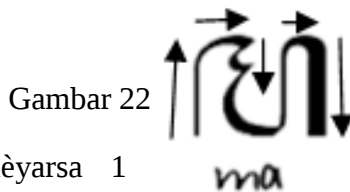
Gambar 21.1

Lastarè mèyarsa 4 carakan. yakni horop ba, , tha sareng nga. dhâddhih, karè 1 carakan pole.

8. Carakan **ma**

Carakan ma dhârâp dhibi' ta' sareng kalabân horop carakan sè laèn, aghâdhui 2 kebbungan, ka bhâris pertama aghâbây kebbungan sè èambhât dâri bâbâ kaattas lalu èparèng angkah 3 tongngep. ghabay bhâris kaduwâ' aghâbây 1 lengkungan.

Contoh : Horop ma

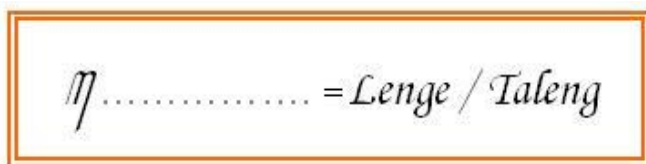
Lastarè mèyarsa 1 horop ma. dhâddhih, lastarè 20 carakan se kita meyarsa

B. Aghunaaghi Paangghuy Sowara

Paangghuy Sowara dalam carakan madhura panèka bada lèmak migghi', èngghi panèka :

1. *lenge*

Kaghunaan lenge dâlem horop carakan ia èobâ horop dâri **a** adhâddhih **e**. aghabay lajheng yakni ètempataghi èajunan sabellun horop carakan se bhâddhih **e** obeh.

Gambar 23.1

Conto tolèsanna :

ηηη : “a” lenge / tafeng amonye / asowara : “e”

(berbunyi / bersuara) / sound / voice

ηηηη : “ka” lenge / tafeng amonye / asowara : “ke”

ηηηηη : “sa” lenge / tafeng amonye / asowara : “se”

Conto baca’anna :

sa le ne te e le ke (sâle mem)

ka e ne te ne sa pe dha (sâlele n)

nya e me le se re sa ke sa (nenni)

2. Lenge Longo

Kaghunaan Lenge/longo dâlem horop carakan ia èobâ horop dâri a adhâddhîh o. Kennenganna Lenge/longo abâdâh èajunan horop sareng èburi horop sè bâcah bhâdhîh èghântèh adhâddhîh o.

η.....2 = lenge longo / taleng talong

Conto tolesanna :

Ṛ̥ : "a" cethak/nyethak amonye / asowara: "i"

mi : "la" cethak / nyethak amonye / asowara : "li"

III : "ga" cethak/nyethak amonye/asowara; "gi"

Conto baca'anna :

ฉบับที่ ๒๒๒ ทิ้งไว้ ๓๓๓ ๒๒๒๒๒๒๒๒

si ti so ri ni ka to ko

អំពី អ្នក អ្នក អ្នក អ្នក

gi gi na ka e ka re sa bi gi

សាវតាំង ហេតុ ករណី ហេតុ ហេតុ ហេតុ

sa li mi ngaji ka ke ba i di (5a)

4. Soko

Kegunaan Soko dâlem horop carakan ia èobâ horop dâri a adhâddhih u. Untuk lajheng yakni è tempataghi è buri salastarè horop carakan se bhâddhih è obâ.

$$\text{---} \textit{\textbf{u}} = \textit{so}\textit{kg} / \textit{nyo}\textit{kg}$$

Conto tolesan :

ny : " a " sokko / nyokko amonye / asowara : " u "

ℒ : "ja" sokɔ / nyokɔ amonye / asowara : "ju"

N : “ dha ” sokō / nyokō amonye / asowara : “ dhu ”

Conto baca'an :

ԱՂԱՅԻՐԱ ԱՄԱՆ ԱՂԱՅԻՐԱՆՈՐԱՆ

bu ku na badha dhu po lo

ကျွန်ုပ်တို့ကဲ့သို့ များစွာ ချစ်ခင်အားရသော အဖေများအား

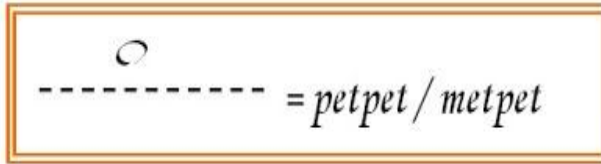
bu su li mi gu ru e ba lu to

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ՊԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԱՅԻՆ ՊԵՐԿՈՒՄ

ka ju na e ke ba ka ru ba ru

5. *Petpet/metpet*

Kegunaan petpet yakni mènangka ahèran r. Penempatanna yakni è attas horop sè ahèr r. Se aghâdhui bhângon cekkat lingkaran keni'.

Conto tolesanna :

ar : “ ar “ pet pet / metpet amonye / asowara : “ er “

sar : “ sar “ petpet / metpet amonye / asowara : “ ser “

gar : “ gar “ petpet / metpet amonye / asowara : “ ger “

Conto baca'anna :

su kar to nyerser o lar

sa pe na a ga ger ja

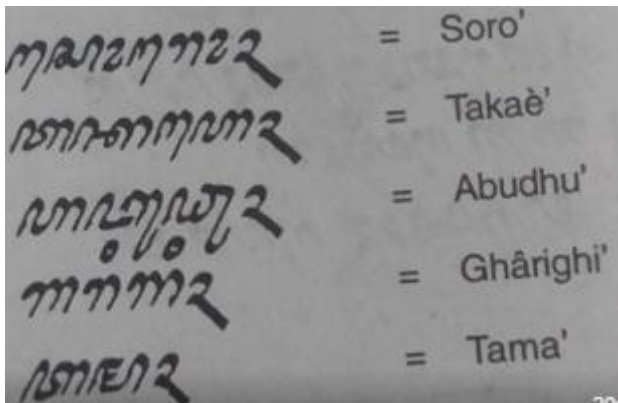
C. 1 bu merta a ju wala te ker

1. *Bisat/bilangan*

Kaghunaan bisat paneka mènangka ahèran tandhâh petek è attas. Penempatan è attas. sè aghâdhui bhângon bisat cekkat tandhâh pâttek.

----- 3 = *Bisat / Wi'nyan*

Contoh baca'an :

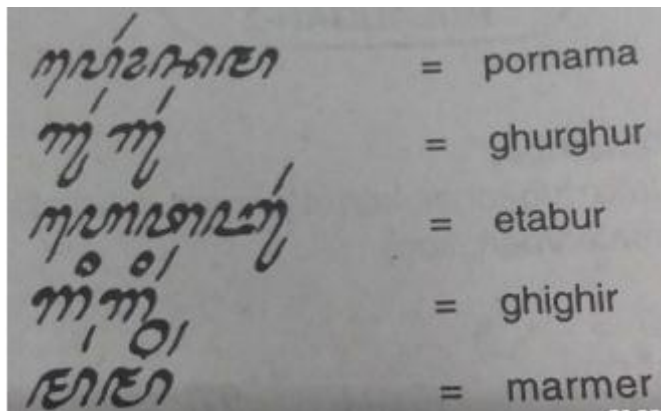

2. *Lajar*

Kaghunaan lajar paneka mènangka tebbâs horop r. Penempatan paneka èsabâ' è attas carakan sè bhâdhih ètambâaghi r. bhângon lajar cekkat mettèk lanjheng.

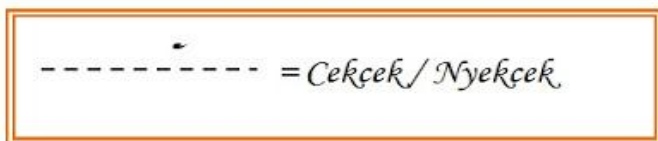
----- / = *Lajar*

Contoh baca'an :

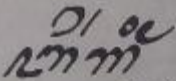
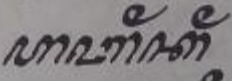
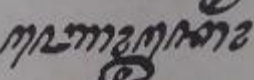
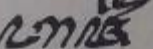

3. *Cekcek/Nyekcek*

Kegunaan cekcek yakni mènangka ahèran ng. Penempatan yakni è attas carakan sè è ahèr ng. bhângon cekcek cekkat tandhâh petikk dâ' atass.

Contoh baca'an :

	= berghing
	= abângkang
	= nyokong
	= bhâjheng

RENGKASAN

Kalaban buku se aghadhui judul “Teknik Akas dalem Noles Carakan Madhura kalaban bendher” engarepaghi mored sakola dhasar kengeng e afal kalaban akas sareng benar.

Bila ella tao kabbi akasara Gajang ban panganguyua, panamba, papaten ajar pole seanyama pasangan dhampengan ban Gantongan. Saellana aksara gajang se wajib e berri’ dhampengan / Gantongan, pas tolesanna sabagian aoba tape baca’anna paggun. Aksara carakan madura (aksara kene’) bannya’na badha 20 macem se enyamae aksara GAJANG, polana gi’ tadha’ panganguyua.

DAFTAR POSTAKA

Bastari, Fiardanti Yeosi Ika. Kosa Kata bahasa madura,
2009 : *Kosa Kata Bahasa Madura*, Surabaya.

<https://images.app.goo.gl/H7aTdPCBe6cYE4hs7>

